

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 ในครั้งนี้ เพื่อแสดงถึง แนวโน้มและทิศทางของรายการที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งอาจเป็นลางบอกเหตุที่จะเตือนนักลงทุนให้เพิ่มระดับความพิถีพิถันในการพิจารณาก่อนการลงทุนให้มากขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
2. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
 - 2.1 การเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47
 - 2.2 การเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับที่ใช้ในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้แก่ SOX (Sarbanes-Oxley Act of 2002)
 - 2.3 การเปิดเผยข้อมูลและการปฏิบัติของบริษัทจดทะเบียนในรายการที่เกี่ยวข้องกันตามข้อกำหนดของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการบัญชีระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
 - 3.1 องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการบัญชีระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47
 - 3.2 องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนตามข้อกำหนดของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดราคาโอน
 - 4.1 การกำหนดราคาโอนตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47
 - 4.2 การกำหนดราคาโอนตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 113/2545

1. ความหมายของรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Committee: ISAC) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า รายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง การโอนทรัพยากร การให้บริการ หรือภาระผูกพันระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน โดยไม่คำนึงถึงการคิดราคาระหว่างกัน (International Accounting Standards Committee, 2008: Online)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standards

Board: FASB) ได้ให้คำนิยาม รายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน ไว้ว่าเป็นภาระผูกพันที่กิจการซึ่งประกอบกิจการร่วมกัน มีการลงทุนเพื่อดำเนินธุรกิจตามรายการค้าปกติให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน และอยู่ภายใต้คณะกรรมการ ผู้ถือหุ้น และกรรมการผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในการเป็นผู้สั่งการและควบคุม โดยมีอำนาจตัดสินใจและกำหนดนโยบาย อันมีผลกระทบต่อการทำรายการค้าซึ่งอาจละเว้นรายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน (Financial Accounting Standards Board, 1982: Online)

สภาวิชาชีพบัญชี ได้ให้คำนิยามไว้ว่า รายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง การโอนทรัพยากรหรือภาระผูกพันระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน โดยไม่คำนึงถึงว่าได้มีการคิดราคาระหว่างกันหรือไม่ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2543)

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้คำนิยามรายการที่เกี่ยวข้องกันว่า รายการระหว่างบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนหรือรายการระหว่างบริษัทย่อยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทย่อย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546: ออนไลน์)

อาจกล่าวได้ว่า รายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง รายการที่เกิดขึ้นระหว่างกิจการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน ที่มีอิทธิพลอย่างเป็นสาระสำคัญในการตัดสินใจด้านการเงินหรือกระทบต่อการทำรายการที่เกี่ยวข้องให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของกิจการ โดยไม่คำนึงถึงการคิดราคาระหว่างกัน

2 การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

2.1 การเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2543)

มาตรฐานการบัญชีหลายฉบับกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน เช่น

- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 35 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ได้กำหนดให้กิจการเปิดเผยรายการระหว่างกันที่เป็นสาระสำคัญ เงินลงทุน และยอดคงเหลือของกิจการในกลุ่มและบริษัทร่วม

- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย และ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 45 เรื่อง การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทร่วม กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทร่วมและบริษัทย่อยเป็นสาระสำคัญ

ดังนั้น มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 47 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน จึงได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลโดยให้

กิจการต้องเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันในทุกกรณีที่มีการควบคุมเกิดขึ้น

กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งเปิดเผยถึงประเภทและองค์ประกอบของรายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันหากการเปิดเผยข้อมูลนั้นจำเป็นต่อความเข้าใจในงบการเงินที่น่าเสนอ

กิจการอาจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน โดยรวมรายการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน เว้นแต่การแยกเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจะจำเป็นต่อความเข้าใจในผลกระทบที่รายการนั้นต้องมีต่อการเงินของกิจการที่เสนอรายงาน ทั้งนี้กิจการไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินรวมที่เกี่ยวข้องกับรายการบัญชีที่เกิดขึ้นระหว่างกิจการในกลุ่ม เนื่องจากงบการเงินรวมถือว่าบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยเป็นกิจการที่เสนอรายงานเดียวกัน แต่กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการบัญชีตามวิธีส่วนได้เสียที่มีกับบริษัทร่วมโดยถือเป็นรายการบัญชีที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

2.2 การเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับที่ใช้ในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ได้แก่ SOX (Sarbanes-Oxley Act of 2002) มาตรา 401 (Financial Accounting Standards Board, 1982: Online)

กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนกับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) ต้องเปิดเผยรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่มีผลต่อความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงิน เช่น การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการนอกงบดุลที่มีสาระสำคัญทั้งหมด ภาระหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์อื่นระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับบริษัทอื่นที่ไม่ได้นำมาจัดทำงบการเงินรวม หรือความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับบุคคลอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน สภาพคล่อง รายจ่ายฝ่ายทุน แหล่งเงินทุน หรือส่วนประกอบสำคัญอื่นๆ ในรายได้และค่าใช้จ่ายของบริษัทจดทะเบียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการนอกงบดุลในรูปแบบตารางจำนวนเงินที่ต้องจ่ายชำระอันเนื่องมาจากการทำสัญญา (Tabular Disclosure of Contractual Obligations) ซึ่งได้แยกแสดงภาระหนี้สินจากการทำสัญญา (Contractual Obligations) และวันที่ครบกำหนดชำระหนี้สิน ทั้งนี้ภาระหนี้สินจากการทำสัญญาอาจประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

- หนี้สินระยะยาว
- ภาระผูกพันจากสัญญาเช่าระยะยาว
- สัญญาเช่าดำเนินงาน
- ภาระผูกพันจากการซื้อสินค้า

- หนี้สินระยะยาวอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัทจดทะเบียนตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปของสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตาม SOX ได้ให้ความยืดหยุ่นกับบริษัทจดทะเบียนในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรายการนอกงบดุลดังกล่าว โดยยอมให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยรายการประเภทอื่น นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ข้างต้นตามความเหมาะสมกับธุรกิจ เพื่ออธิบายถึงเนื้อหาสาระของรายการและข้อมูลที่เป็นต่อความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงิน รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลที่มีนัยสำคัญแต่ไม่ได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นนับตั้งแต่สิ้นงวดบัญชีล่าสุด หรือข้อเท็จจริงที่กิจการได้ใช้นโยบายการบัญชีและวิธีคำนวณในรายงานทางการเงิน เป็นต้น โดยให้เปิดเผยถึงลักษณะและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนั้น

2.3 การเปิดเผยข้อมูลและการปฏิบัติของบริษัทจดทะเบียนในรายการที่เกี่ยวข้องกันตามข้อกำหนดคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546: ออนไลน์)

การที่บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยมีการตกลงเข้าทำรายการที่เกี่ยวข้องกันและเข้าขายเป็นรายการตามที่กำหนดของตลาดหลักทรัพย์ในรายการเกี่ยวกับการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียน ให้ดำเนินการตามข้อกำหนดดังกล่าวโดยแบ่งรายการที่เกี่ยวข้องกันออกเป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

- รายการธุรกิจปกติ คือ รายการทางการค้า ซึ่งบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยได้กระทำเป็นปกติเพื่อประกอบกิจการ ได้แก่ การขายสินค้า การซื้อวัตถุดิบ การให้บริการ รวมถึงรายการทางการค้าของสถาบันการเงินส่วนที่ได้อนุญาตจากหน่วยงานกำกับดูแลเป็นการทั่วไป รายการประเภทนี้เป็นรายการที่บริษัทต้องดำเนินการเพื่อประกอบธุรกิจ ถ้าบริษัทไม่ทำรายการดังกล่าวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน บริษัทต้องทำรายการแบบเดียวกันกับบุคคลอื่นอยู่แล้ว ดังนั้น ถ้ารายการนั้นมีเงื่อนไขการค้าโดยทั่วไป ซึ่งหมายถึงว่า เป็นเงื่อนไขการค้าที่มีราคาและเงื่อนไขที่เป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดการถ่ายเทผลประโยชน์ ฝ่ายจัดการของบริษัทจดทะเบียนสามารถดำเนินการเองได้ แต่สำหรับรายการที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการค้าโดยทั่วไป บริษัทจะต้องดำเนินการเช่นเดียวกับรายการประเภทสินทรัพย์หรือบริการ

- รายการสนับสนุนธุรกิจปกติ คือ รายการทางการค้าซึ่งบริษัทที่อยู่ในธุรกิจเดียวกันทำ เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจปกติของบริษัทเอง ได้แก่ การว่าจ้างขนส่งสินค้า การว่าจ้างทำโฆษณา สัญญาว่าจ้างบริหารงานหรือความช่วยเหลือทางเทคนิค เป็นต้น โดยการดำเนินการของบริษัทขึ้นอยู่กับ 2 เงื่อนไข คือ รายการดังกล่าวปฏิบัติเป็นไปตามเงื่อนไขการค้าทั่วไปหรือไม่ และคำตอบแทนสามารถคำนวณได้จากทรัพย์สินหรือมูลค่าอ้างอิงหรือไม่ รวมทั้งขนาดของรายการ

- รายการเช่าหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ไม่เกิน 3 ปี (ระยะสั้น) คือ รายการเช่าหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีอายุสัญญาไม่เกิน 3 ปี และไม่สามารถแสดงได้ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขการค้าทั่วไป โดยบริษัทจดทะเบียนอาจมีความจำเป็นต้องทำรายการเช่าหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ เช่น การเช่าอาคารสำนักงาน หรือ โรงงาน เป็นต้น ซึ่งรายการประเภทนี้มักมีลักษณะเฉพาะที่ไม่สามารถแสดงได้ว่ามีเงื่อนไขการค้าทั่วไปหรือไม่ ดังนั้น เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนมีความคล่องตัวยิ่งขึ้นในการทำรายการประเภทนี้ที่มีอายุสัญญาสั้น ตลาดหลักทรัพย์จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ผ่อนคลายขึ้นสำหรับรายการเช่าหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีอายุสัญญาไม่เกิน 3 ปี และไม่สามารถแสดงได้ว่ามีเงื่อนไขการค้าทั่วไปโดยการดำเนินการจะเน้นให้มีการเปิดเผยข้อมูล และหากเป็นรายการขนาดใหญ่จะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริษัท

- รายการเกี่ยวกับสินทรัพย์หรือบริการ คือ รายการที่เกิดจากการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินทรัพย์ และ/หรือสิทธิในการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินทรัพย์ การเช่า/ให้เช่าสินทรัพย์ การให้/รับบริการ เช่น การลงทุน/การขายเงินลงทุนในกิจการ รายการประเภทนี้แตกต่างจากรายการธุรกิจปกติและรายการสนับสนุนธุรกิจปกติ เนื่องจากมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาหลายประการ ทั้งความจำเป็นและสมควรในการทำรายการ ความเหมาะสมในการทำรายการดังกล่าวกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประโยชน์ที่บริษัทจะได้เมื่อเปรียบเทียบกับการทำรายการกับบุคคลภายนอกที่เป็นอิสระ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยระดับของผู้พิจารณาและตัดสินใจจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับมูลค่าของรายการ หากเป็นรายการขนาดเล็ก บริษัทสามารถตัดสินใจเองได้ ถ้าหากเป็นรายการขนาดกลางต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการของบริษัท และต้องเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ลงทุนทราบทันที ในขณะที่ถ้ามูลค่ารายการสูง บริษัทต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นที่ไม่มีส่วนได้เสียเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจว่า บริษัทควรทำรายการดังกล่าวหรือไม่ โดยผ่านกระบวนการพิจารณาที่โปร่งใส

- รายการให้หรือรับความช่วยเหลือทางการเงิน คือ รายการที่บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยรับหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งรวมถึงรายการกู้ยืมเงิน การค้าประกัน การให้สินทรัพย์เป็นหลักประกันหนี้สิน รายการประเภทนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทจดทะเบียนได้ง่ายและเป็นจำนวนสูง โดยแบ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกันที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยถือหุ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกันอื่นๆ และรายการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นิติบุคคลที่ตนเองถือหุ้นในสัดส่วนที่มากกว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกันอื่นๆ ถือหุ้น โดยรายการที่บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยและบุคคลที่เกี่ยวข้องกันร่วมให้ความช่วยเหลือทาง

การเงินแก่นิตบุคคลใดๆ ตามสัดส่วนที่ตนมีส่วนได้เสียในนิติบุคคลนั้นตามเงื่อนไขการค่าทั่วไป หรือดีกว่า จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

- รายการที่เกี่ยวข้องโยงกันนอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น

โดยให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยรายการที่เกี่ยวข้องโยงกันในรายงานประจำปีของบริษัทตาม หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออก หลักทรัพย์ และให้บริษัทจดทะเบียนประเมินมูลค่าของรายการที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือบริการตาม มูลค่ารวมของสิ่งตอบแทนที่ชำระให้หรือได้รับชำระ หรือมูลค่าตามบัญชี หรือมูลค่าตามราคาตลาด ของสินทรัพย์หรือบริการนั้นแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า โดยตลาดหลักทรัพย์อาจพิจารณานับรวม รายการที่เกี่ยวข้องโยงกันหลายรายการเป็นรายการเดียวกัน หากปรากฏว่ารายการดังกล่าวทำขึ้นโดยมี เจตนาแยกเป็นหลายรายการเพื่อเลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่ใดๆ ซึ่งหากบริษัททำรายการใดให้วัดจาก มูลค่าของรายการมีมูลค่าเกิน 20 ล้านบาทหรือร้อยละ 3 ของสินทรัพย์สุทธิของบริษัทแล้วแต่ว่า จำนวนใดจะมากกว่ามีข้อกำหนดว่า รายการนั้นต้องได้รับการอนุมัติความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้น โดย ได้รับคะแนนเสียงเกิน 3 ใน 4 ส่วนของจำนวนเสียงของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมซึ่งมีสิทธิออกเสียงและ ไม่นับเสียงของผู้ถือหุ้นที่มีส่วนได้เสียในรายการดังกล่าว ทั้งนี้บริษัทจดทะเบียนที่มีหน้าที่เปิดเผย การตกลงเข้าทำรายการที่เกี่ยวข้องโยงกันต้องจัดทำรายงานและเปิดเผยสารสนเทศต่อตลาดหลักทรัพย์ และต้องจัดส่งมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นต่อตลาดหลักทรัพย์ด้วย

3 องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการบัญชีระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

3.1 องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการบัญชีระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันตาม มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2543)

ตามปกติองค์ประกอบของรายการบัญชีที่จำเป็นต่อความเข้าใจในงบการเงินที่นำเสนอ ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

- ปริมาณของรายการค้าไม่ว่าจะเป็นจำนวนเงินหรือเป็นอัตราร้อยละ
- จำนวนเงินหรืออัตราร้อยละของยอดคงค้าง
- นโยบายการกำหนดราคา

ตัวอย่างของรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกันซึ่งกิจการต้องเปิดเผยข้อมูลถึงประเภทและ

องค์ประกอบของรายการที่จำเป็นต่อความเข้าใจในงบการเงินที่นำเสนอรายงาน

- การซื้อหรือขายสินค้า
- การซื้อหรือขายอสังหาริมทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่น
- การให้หรือรับบริการ
- การเป็นตัวแทน

- การมีสัญญาเช่าระยะยาว
- การให้หรือรับข้อมูลจากการวิจัยและพัฒนา
- การให้สิทธิในการใช้สินทรัพย์
- การจัดหาเงินทุน (รวมถึงเงินกู้และส่วนทุนที่จ่ายในรูปของเงินสดหรือสินทรัพย์อื่น)
- การค้าประกันหรือการให้หลักประกัน
- การมีสัญญาการจัดการ

3.2 องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญของรายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนตามข้อกำหนดของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546: ออนไลน์) ตามความเห็นของที่ปรึกษาทางการเงินในรายการที่เกี่ยวข้องกัน พ.ศ. 2546 เพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้รับทราบข้อมูลและความเห็นของที่ปรึกษาทางการเงินในการตกลงเข้าทำรายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อยจึงต้องมีสารสนเทศขั้นต่ำ ดังนี้

- ลักษณะและรายละเอียดของรายการที่เกี่ยวข้องกัน ให้ระบุถึงประเภทและขนาดของรายการที่เกี่ยวข้องกันตามประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ อธิบายถึงลักษณะของสินทรัพย์ บริการ หลักทรัพย์ หรือความช่วยเหลือทางการเงิน โดยระบุมูลค่าสิ่งตอบแทนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงระบุบุคคลที่เกี่ยวข้องกันและผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว
- ความสมเหตุสมผลของรายการ ให้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการทำรายการและความจำเป็น เปรียบเทียบข้อดีและข้อด้อยระหว่างการทำรายการกับไม่ทำที่มีผลกระทบต่อบริษัทในด้านต่างๆ รวมถึงการเปรียบเทียบข้อดีและข้อด้อย ความจำเป็นและเหตุผลระหว่างทำรายการกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทำรายการกับบุคคลภายนอก
- ความเป็นธรรมของราคาและเงื่อนไขของรายการ เช่น ราคาตลาด ราคาประเมินของผู้ประเมินอิสระหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ราคาอ้างอิงของราชการหรือรัฐวิสาหกิจ หรือมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ รวมทั้งความเหมาะสมของเงื่อนไขรายการ
- ความเห็นว่าผู้ถือหุ้นควรออกเสียงอย่างไร โดยระบุความเห็นพร้อมทั้งอธิบายเหตุผล ข้อสมมุติฐาน และปัจจัยที่ใช้พิจารณาประกอบ

4 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดราคาโอนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

4.1 การกำหนดราคาโอนตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 47 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2543)

การโอนทรัพยากรระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องจะเกิดขึ้นตามราคาที่ตั้งสองฝ่ายตกลงแลกเปลี่ยนกัน การต่อรองราคาที่ใช้มักทำขึ้นอย่างอิสระและมีความยืดหยุ่นกว่าการต่อรองราคาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือกิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งการกำหนดราคาสำหรับรายการที่เกิดกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันอาจทำได้หลายวิธีดังนี้

- การใช้วิธีเปรียบเทียบกับราคาภายนอก การกำหนดราคาวิธีนี้ทำโดยการอ้างอิงกับราคาของสินค้าแบบเดียวกันที่ซื้อขายกันในตลาดภายใต้สภาพเศรษฐกิจเดียวกันและเป็นราคาที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันในลักษณะของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน การกำหนดราคาวิธีนี้มักใช้กับการให้บริการหรือการขายสินค้ากับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันที่เป็นการค้าตามปกติ หรือใช้ในการกำหนดต้นทุนทางการเงิน

- การใช้วิธีขายต่อ วิธีนี้มักนำมาใช้เมื่อมีการโอนสินค้าระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันก่อนที่สินค้านั้นจะขายให้กับบุคคลหรือกิจการภายนอก การกำหนดราคาวิธีนี้ใช้ราคาขายต่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาโอน โดยนำราคาขายต่อมาหักด้วยจำนวนต้นทุนและกำไรที่ผู้ขายควรได้รับจากการขายต่อ ปัญหาในทางปฏิบัติของวิธีขายต่อคือ การกำหนดจำนวนต้นทุนและกำไรที่เหมาะสมซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจ วิธีขายต่อนี้มักใช้ในการโอนทรัพยากรที่เป็นสิทธิหรือเป็นการให้บริการ

- การใช้วิธีราคาทุนบวกกำไรส่วนเพิ่ม เป็นวิธีที่นำกำไรส่วนเพิ่มที่เหมาะสมมาบวกกับราคาทุนของสินค้า ปัญหาในทางปฏิบัติวิธีนี้คือ การกำหนดจำนวนต้นทุนและกำไรส่วนเพิ่มเพื่อใช้ในการคำนวณราคาโอน ในกรณีนี้ ผู้ขายอาจใช้ผลตอบแทนต่อยอดขายหรือผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของอุตสาหกรรมที่คล้ายคลึงกันมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนกำไรส่วนเพิ่มที่ใช้ในการคำนวณ

ซึ่งกิจการอาจไม่ได้กำหนดราคาหรืออาจไม่คิดราคาใดๆ ตามวิธีที่ระบุไว้ข้างต้นในการโอนทรัพยากรสำหรับรายการบัญชีระหว่างกัน บางกรณีรายการบัญชีระหว่างกันจะไม่เกิดขึ้นหากบุคคลหรือกิจการไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

4.2 การกำหนดราคาโอนตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 113/2545 (กรมสรรพากร, 2545: ออนไลน์)

การขายหรือให้บริการกับบริษัทในเครือหรือบริษัทในกลุ่มเดียวกันบางครั้งอาจไม่มีการเรียกเก็บค่าสินค้าหรือบริการ หรืออาจเรียกเก็บในราคาที่แตกต่างกันจากบุคคลภายนอกทั่วไป สาเหตุเพราะความสัมพันธ์ที่มีอยู่ระหว่างกันเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงานของกิจการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกันหรืออาจเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น อย่างไรก็ตาม ทางภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรถือว่า การที่บริษัทขายสินค้าหรือให้บริการใดๆ ต้องได้รับค่าตอบแทนกลับมาตามราคาตลาด เว้นแต่มีเหตุอันสมควรที่จะไม่คิดค่าตอบแทน หรือคิดค่าตอบแทนต่ำกว่าโดยกรมสรรพากรมีแนวคิดและนโยบายที่จะหามาตรการรวมถึงวิธีการต่างๆ มาใช้ในการปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษี จากการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมการค้าระหว่างกันของบริษัทในเครือเดียวกันและบริษัทข้ามชาติ จึงมีคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.113/2545 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2545 เรื่อง การ

เสถียรภาพเงินได้ของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กรณีการกำหนดราคาโอน ให้เป็นไปตามราคาตลาด (สธระ เจริญจิตร, 2547: ออนไลน์) ซึ่ง “ราคาตลาด” ความตามวรรคหนึ่งหมายความว่า ราคาของค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือดอกเบี้ย ซึ่งคู่สัญญาที่เป็นอิสระต่อกันพึงกำหนดโดยสุจริตในทางการค้า กรณีโอนทรัพย์สิน ให้บริการ หรือให้กู้ยืมเงินที่มีลักษณะ ประเภท และชนิดเช่นเดียวกัน ณ วันที่โอนทรัพย์สิน ให้บริการ หรือให้กู้ยืมเงิน โดยในการคำนวณรายได้หรือรายจ่าย เพื่อให้ได้มาซึ่งราคาตลาด ให้ถือปฏิบัติโดยเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

- วิธีการเปรียบเทียบกับราคาที่มีได้มีการควบคุม (Comparable Uncontrolled Price Method) ให้ทำการเปรียบเทียบกับค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือดอกเบี้ยที่เรียกเก็บในทางการค้าระหว่างคู่สัญญาที่เป็นอิสระต่อกัน กรณีโอนทรัพย์สิน ให้บริการหรือให้กู้ยืมเงินที่มีประเภทและชนิดเดียวกันและอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

- วิธีราคาขายต่อ (Resale Price Method) ให้นำค่าตอบแทน ในการโอนทรัพย์สินหรือค่าบริการซึ่งผู้ซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ขายได้ขายต่อให้แก่บุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้สัญญาที่เป็นอิสระต่อกันหักออกด้วยจำนวนกำไรขั้นต้นที่เหมาะสม โดยให้คำนวณจากการคูณราคาขายต่อของทรัพย์สินหรือบริการดังกล่าวด้วยอัตรากำไรขั้นต้นที่เกิดจากการ โอนทรัพย์สินหรือให้บริการในลักษณะ หรือประเภท หรือชนิดเดียวกันให้แก่คู่สัญญาที่เป็นอิสระต่อกัน

- วิธีราคาทุนบวกกำไรส่วนเพิ่ม (Cost Plus Method) ให้นำต้นทุนของทรัพย์สินหรือบริการที่ขายให้แก่ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการบวกด้วยจำนวนกำไรขั้นต้นที่เหมาะสม โดยให้คำนวณจากการคูณต้นทุนของทรัพย์สินหรือบริการดังกล่าวด้วยอัตรากำไรขั้นต้นที่เกิดจากการ โอนทรัพย์สินหรือให้บริการในลักษณะ หรือประเภท หรือชนิดเดียวกันให้แก่คู่สัญญาที่เป็นอิสระต่อกัน

- วิธีอื่น (Other Methods) หากวิธีตามที่กล่าวมาไม่อาจนำมาใช้ในการคำนวณรายได้หรือรายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งราคาตลาดของค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือ ดอกเบี้ย ให้ใช้วิธีอื่นซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับรองโดยสากลและมีความเหมาะสมตามสภาพข้อเท็จจริงในทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับกรณีโอนทรัพย์สิน ให้บริการ หรือให้กู้ยืมเงินนั้น

ทั้งนี้ การที่จะเลือกใช้วิธีใดก็ควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ร่วมด้วย เช่น วิธีการไม่สลับซับซ้อนมากนัก และไม่ควรเป็นปัญหาอุปสรรคต่อเจ้าหน้าที่ประเมินและการปฏิบัติของบริษัท (พนิต ธีรภาพวงศ์, 2550: Online) โดยหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบภาษีอากรของเจ้าพนักงานกำหนดให้พิจารณาจากเอกสารหลักฐานที่บริษัทได้จัดทำขึ้นจริงในแต่ละขั้นตอนของการทำธุรกรรม อาทิเช่น

- เอกสารในการแสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของกิจการในกลุ่มเดียวกัน รวมทั้งโครงสร้างและลักษณะของการประกอบธุรกิจของแต่ละกิจการ

- งบประมาณ แผนงานทางธุรกิจ และประมาณการทางการเงิน
- เอกสารแสดงกลยุทธ์ทางธุรกิจของผู้เสียภาษีและเหตุผลในการใช้กลยุทธ์ดังกล่าว
- เอกสารแสดงยอดขาย ผลประกอบการของผู้เสียภาษี และลักษณะของธุรกรรมที่ทำกับกิจการในกลุ่มเดียวกัน
- นโยบายในการกำหนดราคา ความสามารถในการทำกำไรของแต่ละผลิตภัณฑ์ และข้อมูลทางการตลาด รวมทั้งส่วนแบ่งกำไรของแต่ละกิจการ โดยคำนึงถึงหน้าที่งาน ทรัพย์สินและความเสี่ยง
- เอกสารแสดงถึงเหตุผลในการเลือกวิธีกำหนดราคา
- เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคา (ถ้ามี)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรณี **ฉวีวานิชยกุล (2546)** ได้สรุปในบทความเรื่อง ธุรกรรมนอกงบดุลและผลกระทบต่อรายงานทางการเงิน ไว้ว่า ธุรกรรมนอกงบดุลเป็นรายการที่ทำให้หนี้สินของบริษัทเพิ่มขึ้น โดยที่ผลของการทำรายการไม่ปรากฏให้เห็นในงบดุลของบริษัท มักถูกนำมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะหลีกเลี่ยงการบันทึกหนี้สินที่เพิ่มขึ้นและลดล้างหนี้สินที่มีอยู่ออกจากรายงานทางการเงินของบริษัท อีกทั้งยังเป็นการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี โดยวิธีการหลบซ่อนหนี้สินออกจากรายงานทางการเงินที่มักจะเกิดขึ้นส่วนใหญ่มาจากการรายงานรายได้สูงกว่าความเป็นจริง การไม่บันทึกหนี้สินที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การไม่เปิดเผยภาระผูกพัน การสร้างรายการเพื่อล้างหนี้สินออกจากบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่เกิดขึ้นกับบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันซึ่งมีอำนาจในการควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่งของบริษัทใหญ่ได้ทุกประการ ทั้งนี้ วิธีการต่างๆ ที่บริษัทเหล่านั้นเลือกใช้ล้วนแต่ส่งผลให้จำนวนหนี้สินในงบการเงินต่ำกว่าความเป็นจริงอย่างมาก ซึ่งเน้นการปรับปรุงอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทให้ดูดีขึ้นเนื่องจากอัตราส่วนทางการเงินและภาพลักษณ์ที่ดี อยู่ภายในเกณฑ์ที่ผู้ให้กู้กำหนดในเงื่อนไขสัญญาการกู้เงินมักส่งผลให้การกู้ยืมครั้งต่อไปทำได้ง่ายยิ่งขึ้น รวมไปถึงการที่บริษัทใหญ่จัดตั้งบริษัทย่อย และบริษัทที่เกี่ยวข้องกันเพื่อเป็นช่องทางในการกู้ยืมและถ่ายโอนเงินที่นั่นไปสู่บริษัทในเครือโดยอาศัยความได้เปรียบในกรณีที่ผู้ซึ่งบการเงินส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปที่งบการเงินของบริษัทใหญ่มากกว่างบการเงินรวม และการสร้างรายการให้มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถบ่งชี้ถึงรายละเอียดที่ผิดปกติอันเป็นสาระสำคัญอย่างชัดเจนและครบถ้วน รวมถึงบริษัทอ้างว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้แล้ว รายการดังกล่าวก็ไม่สามารถส่งสัญญาณเตือนว่าเป็นรายการผิดปกติได้ ดังนั้น มาตรฐานการบัญชีพยายาม

หาทางลดช่องโหว่ทางการบัญชีนี้โดยการกำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผย “รายการระหว่างบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน”

พนิท ชีรภาพวงศ์ (2547) ได้สรุปในบทความเรื่อง “คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 113/2545 กับราคาโอน” ไว้ว่า เป็นที่ชัดเจนว่าคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 113/2545 เรื่อง การเสียภาษีเงินได้ของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กรณีการกำหนดราคาโอน ให้เป็นไปตามราคาตลาด มิใช่เป็นการออกกฎหมายใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาการประเมินภาษีกรณีพิสูจน์ราคาโอนของบริษัทข้ามชาติ แต่เป็นเพียงการออกคำสั่งเพื่อให้เจ้าพนักงานสรรพากรต่างถือเป็น “แนวทางปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน” เพื่อกำหนดแนวทางการประเมินรายได้หรือรายจ่ายให้เป็นไปตามราคาตลาดตลอดจนระบุรายละเอียดของเอกสารหลักฐาน และคำว่า “ราคาโอน” มีความหมายว่า “ราคา หรือค่าตอบแทนที่เรียกเก็บระหว่างคู่สัญญาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน” ดังนั้น เนื่องจากเป็นราคาหรือค่าตอบแทนที่มีลักษณะพิเศษซึ่งถูกกำหนดระหว่างคู่สัญญาที่มีความสัมพันธ์กัน (ทั้งการถือหุ้นระหว่างกัน การมีอำนาจควบคุมต่อกัน หรือการมีผู้บริหารชุดเดียวกัน) จึงอาจอาศัยความสัมพันธ์ในการกำหนดราคาให้แตกต่างจากราคาโดยทั่วไปตามกลไกธุรกิจที่เรียกเก็บระหว่างคู่สัญญาที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือที่รู้จักกันใน “ราคาตลาด” ได้ หากราคาหรือมูลค่าที่เรียกเก็บภายในกลุ่มบริษัท อาจสูงหรือต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไปจริง แต่ถ้าบริษัทมั่นใจว่าเป็นการกำหนดขึ้นโดยเหตุผลที่แท้จริงจากกลไกตลาดและธุรกิจ ณ ขณะนั้น ไม่ได้กำหนดเพราะเจตนาโดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีตามใจชอบเพื่อถ่ายโอนกำไรและเสียภาษีที่ต้องเสีย รวมถึงมีเอกสารหลักฐานและเหตุผลสนับสนุนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจในการดำเนินธุรกิจต่อเจ้าพนักงาน เนื่องจากในทางหลักการแนวคิดของการกำหนดราคาโอน หากไม่ได้มีเหตุผลทางธุรกิจหรือการตลาดอย่างแท้จริงมาเป็นตัวกำหนดแล้ว ในสายตาเจ้าพนักงานย่อมพึงประเด็นสงสัยว่ามีความพยายามยกย้ายถ่ายเทเงินได้

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2548) ได้สรุปในบทความเรื่อง กลุ่มมือ “แมลงเม่า” รู้เท่าทัน “ไซฟอน-ปั่นหุ้น” ว่า การบัญชีในยุคโบราณจะเน้นการทำกำไร จึงให้ความสำคัญกับงบกำไรขาดทุน ส่วนยุคกลางได้หันมาเน้นถึงความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น จึงหันมาสนใจงบดุล และในยุคใหม่ขึ้นได้คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นเพิ่มขึ้น เช่น สิ่งแวดล้อมและสังคม และปัจจุบันเป็นยุคก้าวหน้า จะหันมาให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่า โดยจะให้ความสนใจกระแสเงินสดสุทธิต่อเงินทุนและเงินกู้ที่ลงไป ในกิจการ ความมั่งคั่งของกิจการจึงขึ้นอยู่กับมูลค่าตามราคาตลาด (Market Capitalization) ขณะที่การไซฟอนหรือการยกย้ายถ่ายเทผลประโยชน์ของบริษัทไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวอาจจะทำผ่านช่องทางในการทำธุรกิจปกติในรูปแบบของการซื้อขายสินค้าและสินทรัพย์ การกู้หรือให้ยืมเงิน การค้าประกันระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารหรือกิจการของคนเหล่านี้มีงบ

การเงินเป็นเครื่องมือที่มีสภาพเอื้อเพราะผู้ใช้งบการเงินปัจจุบันยังเป็นการดูเพียงกำไรขาดทุน ไม่ได้ดูความเคลื่อนไหวของงบดุลและรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงินดังกล่าว ดังนั้น นักลงทุนควรพิจารณางบการเงินของบริษัทจดทะเบียน ทั้งจากการเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา และงบปีก่อนหน้าที่เคยแจ้ง รวมไปถึงบัญชีอันตรายสำหรับบริษัทจดทะเบียนจะประกอบไปด้วย 4 บัญชี คือ ค่าความนิยม เงินกู้ยืมหรือให้กู้ยืม บัญชีสินทรัพย์อื่นๆ ที่อยู่ในรูปค่าเช่าระยะยาว รวมไปถึงบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยหรือบริษัทร่วม ซึ่งเห็นได้ว่ารายการบัญชีอันตรายดังกล่าวล้วนแต่เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกัน จึงเกิดกลไกการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อป้องกันการไหลบ่าเงินและการปั่นหุ้นจากงบการเงินในรายการระหว่างกัน โดย ก.ล.ต. เป็นผู้ติดตามรายการที่เกี่ยวข้องกันทุกรายการที่แจ้งผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หากเห็นว่ารายใดที่ผิดปกติก็จะดำเนินการตรวจสอบทันที เพื่อป้องกันไม่ให้รายการนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้ถือหุ้นอีกทางหนึ่ง และ ก.ล.ต.ยังกระตุ้นให้ผู้ถือหุ้นเข้าประชุมเพื่อรักษาสิทธิของผู้ถือหุ้นเอง

อรทัย ทรายมูล (2548) ได้ทำการศึกษาวิธีปฏิบัติทางการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 47 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาจากงบการเงินปี 2543 ถึงปี 2546 พบว่า ธนาคารพาณิชย์มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันตามเกณฑ์มาตรฐานการบัญชีที่ได้กำหนดไว้และปฏิบัติตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งมีรายละเอียดย่อยบังคับให้เปิดเผยรายการที่มากกว่ามาตรฐานการบัญชี จึงมีการเปิดเผยรายการที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังพบว่าธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูลในรายละเอียดน้อยกว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน

อรุณี ยศบุตร (2548) ศึกษาเรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 47 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสื่อสาร จากการตรวจสอบงบการเงินปี 2546 และปี 2547 ใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ การเปิดเผยลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน การเปิดเผยรายการที่มีสาระสำคัญระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน การเปิดเผยนโยบายของรายการที่มีสาระสำคัญระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน และการจำแนกประเภทการเปิดเผยรายการระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันพบว่า แนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันในปี 2547 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก ปี 2546 ทุกประเด็น ยกเว้นบริษัทที่มีขนาดเล็ก และบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) ที่ไม่ได้ทำการเปิดเผยเนื่องจากปี 2547 บริษัทไม่มีการทำรายการระหว่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือ การเป็นบริษัทย่อย รายการที่มีสาระสำคัญที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือ การมีสัญญาเช่าระยะยาว ประเภท

และองค์ประกอบของรายการทางบัญชีที่เปิดเผยมากที่สุดคือ จำนวนยอดคงค้างระหว่างกัน และนโยบายการกำหนดราคาที่นิยมเลือกใช้มากที่สุด คือ วิธีราคาทุนบวกกำไรส่วนเพิ่ม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved